

ARON bvba
Archeologisch Projectbureau

RAPPORT 26

Prospectie met ingreep in de bodem aan de Sint-Gerlachusstraat in Martenslinde (Bilzen) naar aanleiding van de verkaveling 'Het Dorp'.

Onderzoek in opdracht van TV Vangronsveld Promotor – NV Ed Somers Invest – NV VGV Vastgoed

Elke Wesemael
Januari 2008

**PROSPECTIE MET INGREEP IN DE BODEM
AAN DE SINT-GERLACHUSSTRAAT
TE MARTENSLINDE (BILZEN).**

**ONDERZOEK IN OPDRACHT VAN
TV VANGRONSVELD PROMOTOR – NV ED SOMERS INVEST – NV VGV VASTGOED**

WESEMAEL E.

ARON-RAPPORT 26

Met dank aan:

Stad Bilzen

Tim Vanderbeken (ZOLAD)

Geotec Studie & Landmetersbureau

Ingrid Vanderhoydonck (Agentschap RO Vlaanderen, Onroerend Erfgoed)

Colofon

Opdrachtgever: TV VANGRONSVELD PROMOTOR – NV ED SOMERS INVEST – NV
VGV VASTGOED

Project: Prospectie met ingreep in de bodem aan de Sint-
Gerlachusstraat te Martenslinde (Bilzen, Limb.)

Projectcode: MA-07-GE

Datum onderzoek: januari 2008

Projectverantwoordelijke: Elke Wesemael

Uitvoerend team: Elke Wesemael, Patrick Van Esbroeck, Marc Metten
(machinewerk)

Begeleiding en advisering: Tim Vanderbeken, intergemeentelijke archeoloog ZOLAD

Bestemming vondsten
en opgravingsarchief: ZOLAD, Maastrichterweg 2b, 3770 Riemst

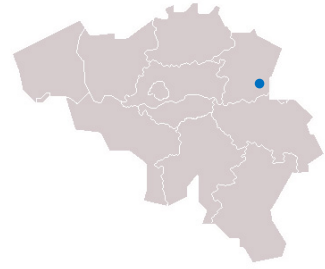
ARON bvba
www.aron-online.be
info@aron-online.be
tel/fax: 011/723795

Inhoudstafel

Inleiding	p. 1
1. Het onderzoeksgebied	p. 1
1.1 Algemene situering	p. 1
1.2 Historische achtergrond	p. 3
1.3 Vroeger archeologisch onderzoek	p. 4
2. Het archeologisch onderzoek	p. 5
2.1. Doelstellingen	p. 5
2.2. Verloop	p. 6
2.3. Methodiek	p. 7
3. Onderzoeksresultaten	p. 7
3.1. Bodemopbouw	p. 7
3.2. Gaafheid van het terrein	p. 8
3.3. De archeologische sporen en vondsten	p. 8
4. Conclusie	p. 8
Bijlagen	
Bijlage 1: Administratieve gegevens	
Bijlage 2: Fotolijst	

Inleiding

Naar aanleiding van de verkaveling 'Martenslinde – Het Dorp' aan de Sint-Gerlachusstraat te Martenslinde (Bilzen) achtte de Zuid Oost Limburgse Archeologische Dienst (ZOLAD) het noodzakelijk het betreffende gebied, alvorens de werkzaamheden aan te vatten, aan een archeologisch prospectieonderzoek te onderwerpen. Het betreft hier een terrein van ongeveer 2,7 ha met middelhoge archeologische potentie, dat door middel van proefsleuven onderzocht werd.

Dit onderzoek werd in opdracht van de bouwheer, TV Vangronsveld Promotor – NV Ed Somers Invest – NV VGV Vastgoed, uitgevoerd in september 2007 door het archeologisch projectbureau ARON bvba onderleiding van Elke Wesemael. Een vergunning voor de prospectie met ingreep in de bodem werd afgeleverd door het Agentschap RO Vlaanderen, Onroerend Erfgoed onder het dossiernummer 2007/125.

1. Het onderzoeksgebied

1.1 Algemene situering

Het onderzoeksgebied ligt ongeveer 100 meter ten westen van de dorpskern van Martenslinde, een deelgemeente van Bilzen. De woonwijk waarin het zich bevindt wordt omsloten door vier straten, de Sint-Gerlachusstraat in het noorden, de Martenslindestraat in het oosten, de Poothofstraat in het zuiden en tenslotte de Linnerveldstraat in het westen. Ongeveer 300 meter in oostelijke richting stroomt de Wilderbeek. Het prospectiegebied situeert zich op de westflank van het beekdal, op een hoogte variërend tussen 82,5 m en 77,5 m TAW. Doorheen het te verkavelen terrein, dat enigszins komvormig is, loopt van het zuidwesten naar het noordoosten een kleine waterloop die uiteindelijk aansluit op de Wilderbeek.

In het kadaster van Bilzen staat dit gebied geregistreerd onder de 13de afdeling, sectie A, nummers 282d, 282d, 282f, 311b, 314h, 315d, 318b, 318c, 708b, 713a; een terrein dat momenteel in gebruik is als landbouwgrond en weiland.

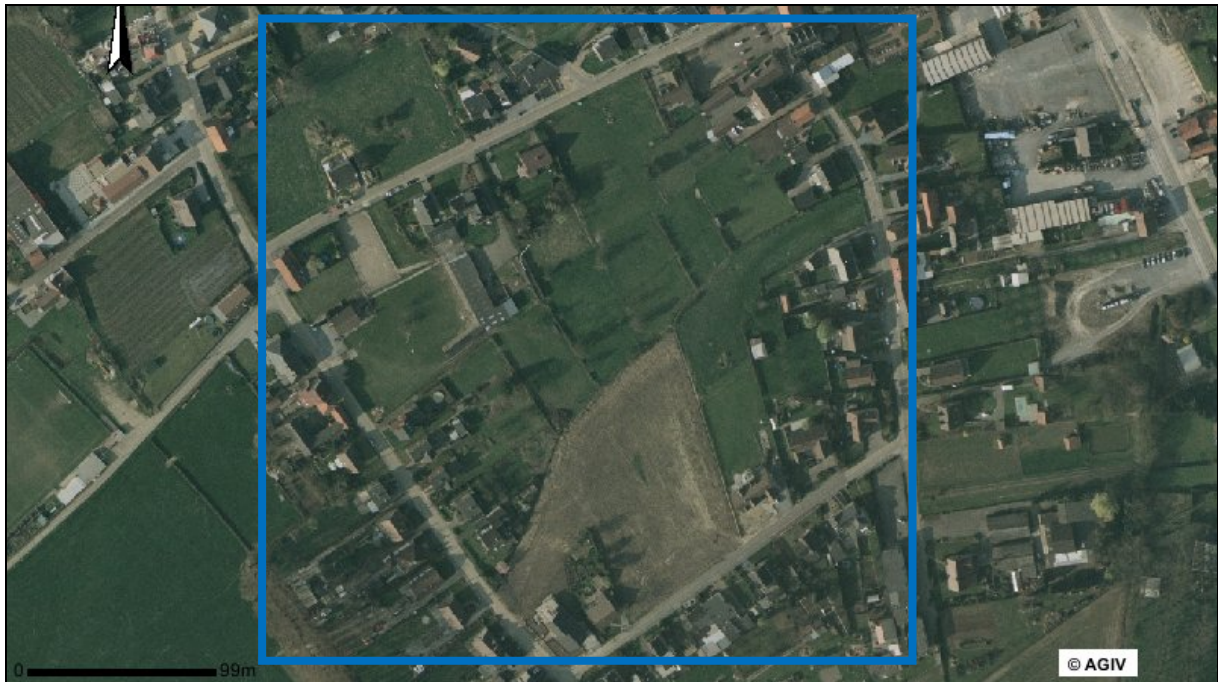

Fig. 1: Kleurenorthofoto met aanduiding van het doelgebied. Schaal 1:3000 (bron AGIV)

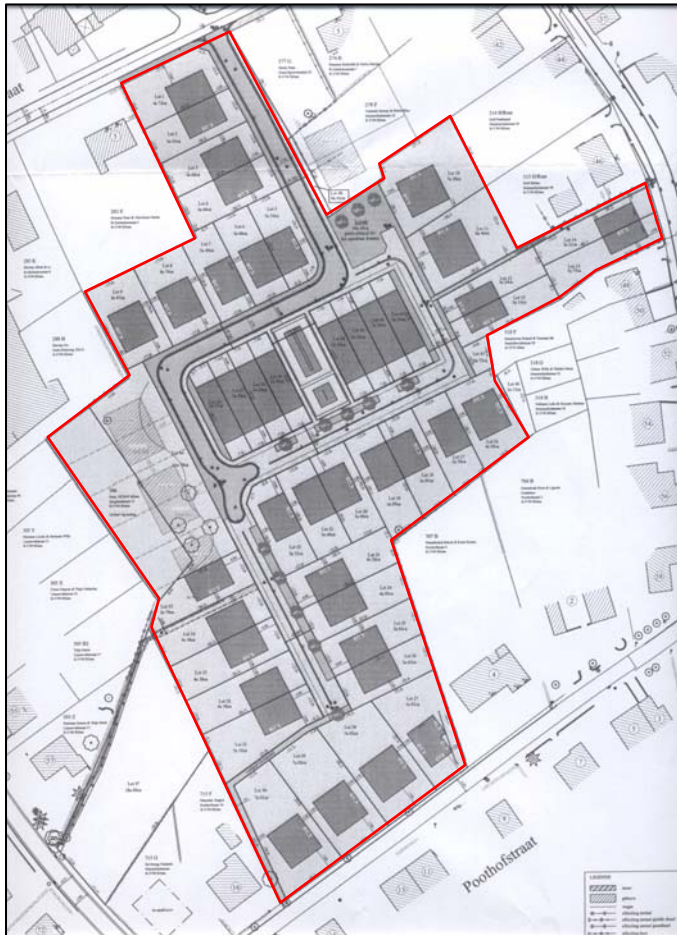

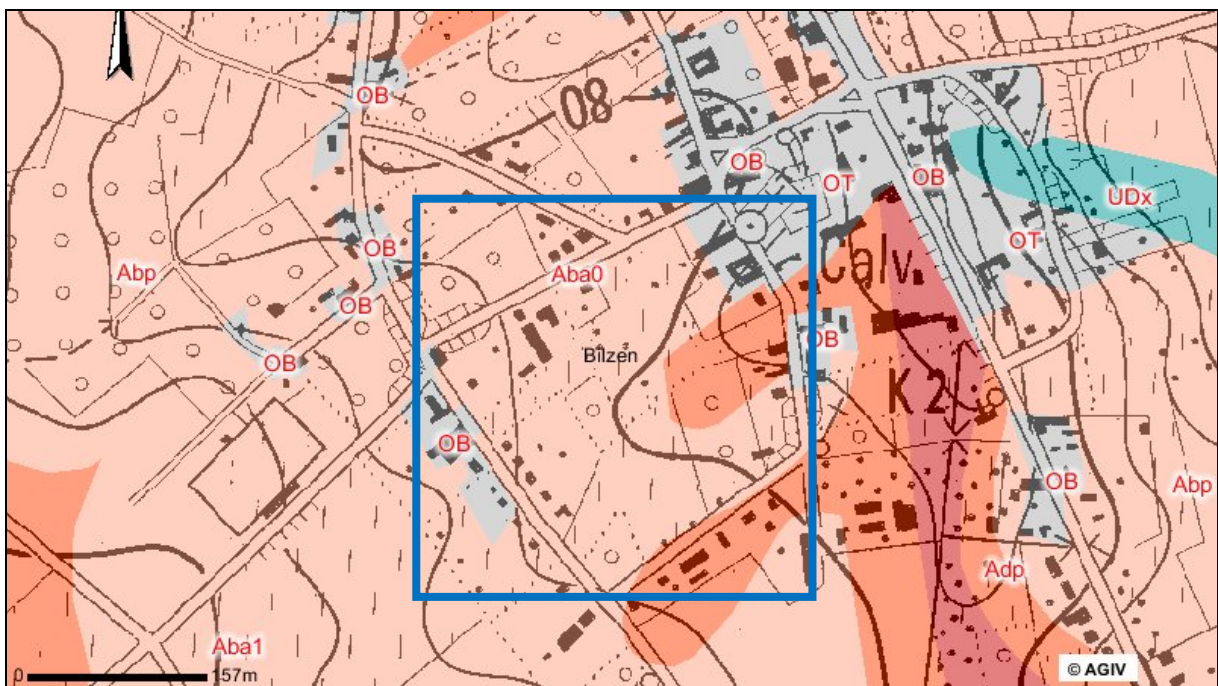
Fig. 2: Detail kadastrale kaart Martenslinde verkaveling 'Het Dorp' met aanduiding van de buitengrens van het doelgebied (blauw) (bron: Studie- en landmetersbureau Geotec).

De verkaveling 'Het Dorp' krijgt een toegangsweg naar het huidige binnengebied die aansluit op de Sint-Gerlachusstraat. Verbindingen met de Poothofstraat en de Martenslindestraat worden voorzien via voetpaden.

Het volledige projectgebied beslaat een oppervlakte van ca. 2,7 ha. Omwille van pachtafspraken en praktische beperkingen (*infra*) kon ongeveer de helft daarvan door middel van proefsleuven aan een archeologisch vooronderzoek worden onderworpen.

De site situeert zich grotendeels op een droge leembodem met textuur B horizont (een zogenaamde Aba-bodem). Ongeveer 300 meter naar het oosten stroomt de Wilderbeek, waardoor de bodem in het oostelijk deel van het terrein verandert in een matig droge leembodem zonder profielontwikkeling (een Acp-serie).

Fig. 3: Topografische bodemkaart met aanduiding van het doelgebied. Schaal 1:5000 (bron AGIV)

1.2 Historische achtergrond

Wat betreft de etymologie van de dorpsnaam Martenslinde kunnen we slechts teruggaan tot 1096 toen het dorp bekend stond onder de naam Linne. Later, in 1376, veranderde dit in "Linne Sancti Martini" en vervolgens, in de 16de eeuw, in "Sinte Maerten-Lynden", een samenvoegsel van enerzijds "linde" (naar de lindeboom waaronder traditioneel rechtszittingen plaatsvonden) en anderzijds de naam van de heilige *Martinus*. Uiteindelijk evolueerde dit tot het huidige Martenslinde.¹

Ook cartografisch kunnen we weinig afleiden over de geschiedenis van het onderzoeksterrein. Hoewel de locatie van het prospectiegebied op de Ferrariskaart niet exact kan vastgesteld worden, is het wel duidelijk dat de hele omgeving van Martenslinde in de 18de eeuw een landelijk karakter had. (Fig. 4) Op de Atlas van de Buurtwegen uit 1841 lijkt het prospectiegebied al veel meer in overeenstemming met de huidige topografische situatie. (Fig. 5) Binnen het vierkant dat gevormd wordt door de vier straten die het gebied omsluiten, zijn er op deze kaart nog een vijftal kleine wegen aangegeven, die enkele jaren later (Fig. 6) opnieuw verdwenen zijn.

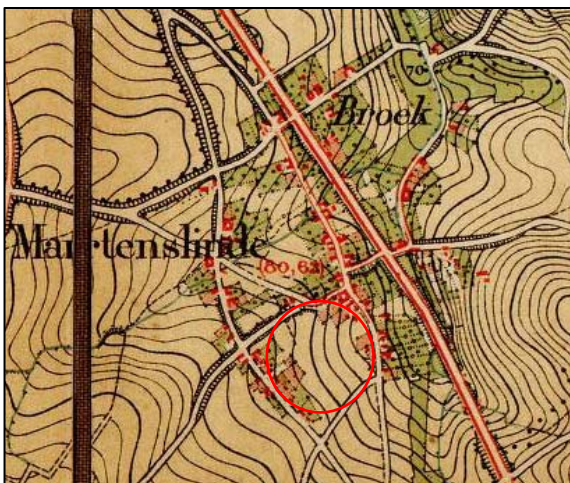
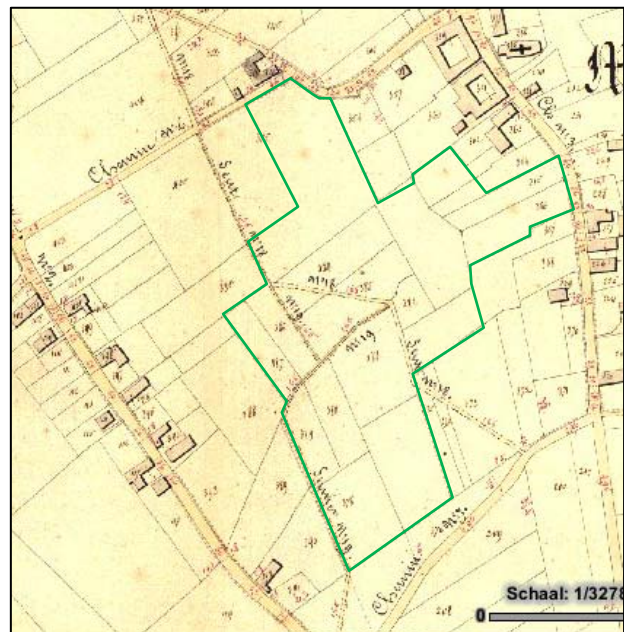

Fig. 6: Detail uit de Carte IGN uit 1877 met aanduiding van het doelgebied (rood).
(bron: <http://patrimoine.met.wallonie.be/cartotheque/>)

Fig. 4: Detail uit de kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (1771-1777) met 'St. Martens Linden'. (bron: Koninklijke Bibliotheek van België)

Fig. 5: Detail uit de Atlas van de Buurtwegen uit 1841 met aanduiding van het doelgebied (groen, bij benadering). (bron: GIS Provincie Limburg)

¹ VANDEPUTTE O., F. DEVOS, 2007, pp. 172.

1.3 Vroeger archeologisch onderzoek

Tot nog toe werden er in het doelgebied zelf nog geen archeologische sporen of vondsten aangetroffen. Uit de directe omgeving daarentegen zijn er wel enkele vindplaatsen bekend. Zo werden er recent tijdens de archeologische begeleiding van de aanleg van een voetbalterrein aan de Biesenveldweg (fig. 7: groen) enkele kuilen met aardewerk en silex uit de late Bronstijd – vroege IJzertijd teruggevonden.²

De Centraal Archeologische Inventaris (CAI) maakt heel beknopt melding van twee sites in de omgeving. Een eerste situeert zich op ongeveer 700 m van het doelgebied in de Stintelaarstraat.³ Hier staan en stonden enkele 17^e eeuwse hoeves. (Fig. 7, 51195) In het tweede geval zou het gaan om sporen van een Romeinse zijweg, een *diverticulum*, ontdekt in 2002.⁴ De precieze locatie hiervan werd helaas niet geregistreerd in de CAI.

CAI nr. 55249 is de locatie van het Gallo-Romeins en Merovingisch grafveld⁵ 'Berg' te Kleine-Spouwen. Deze vindplaats getuigt onrechtstreeks van de aanwezigheid van bewoning in de bredere omgeving van het grafveld, in deze periodes.

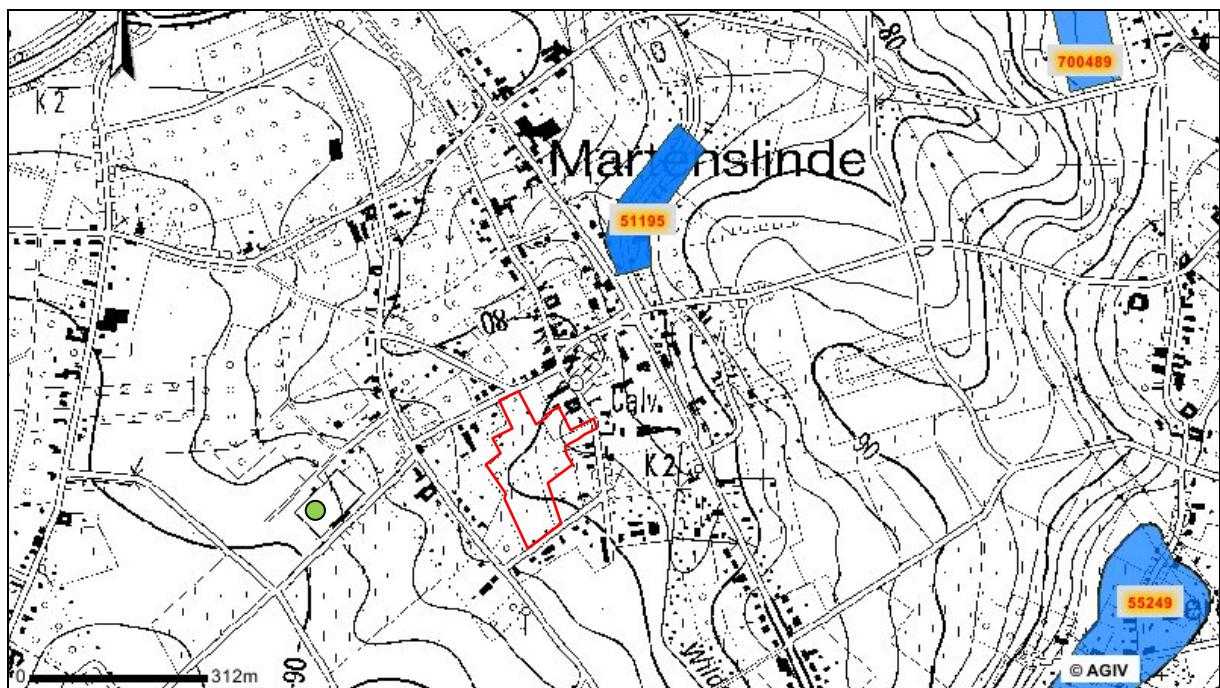

Fig. 7: Topografische kaart met aanduiding van de archeologische vindplaatsen. Schaal 1:10000 (bron: CAI)

² ARON rapport 22

³ CAI locatienummer 51195

⁴ CAI locatienummer 55085

⁵ HEYMANS H. (1978) *De topografie van de Merovingische grafvelden in Belgisch Limburg en Maastricht (Acta Archaeologica Lovaniensia, 17)* Leuven, p. 66-134

2. Het archeologisch onderzoek

2.1 Doelstelling

De opdracht bestond uit het uitvoeren van een prospectie met ingreep in de bodem. Het doel van dergelijk onderzoek is het opstellen van een rapport dat een ruimtelijke en inhoudelijke analyse maakt van mogelijk aanwezige archeologische resten op het onderzoeksterrein. Op basis van dit eindrapport en in combinatie met de door de bouwheer opgemaakte bouwplannen, kan het terrein al dan niet archeologie-vrij worden verklaard, de inrichting van het terrein eventueel worden bijgestuurd, of kan een onderbouwde selectie van de bedreigde en te onderzoeken zones worden opgemaakt.

Fig. 8: Zicht in oostelijke richting, vanaf het midden van het projectgebied. Links op de foto het beekje dat de terreinen doorkruist. (foto: ARON bvba)

Conform de bijzondere voorwaarden aan de vergunning opgelegd door de ZOLAD bestond het veldwerk uit de evaluatie van het gebied door middel van het aanleggen van proefsleuven met een dekking van minimum 12%. Dit kwam volgens het ZOLAD Programma van Eisen neer op een te onderzoeken oppervlakte van ongeveer 3240 m². De sleuven konden, indien de aanwezigheid van sporen daartoe leiding gaf, aangevuld worden met 'kijkvensters'.

Fig. 9: Detail uit de kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (1771-1777) met 'St. Martens Linden'. (bron: Koninklijke Bibliotheek van België)

2.2 Verloop

Voorafgaand aan het proefsleuvenonderzoek werd bij het Agentschap RO Vlaanderen – Onroerend Erfgoed een vergunning voor een prospectie met ingreep in de bodem, en een vergunning voor het gebruik van een metaaldetector verkregen (dossier nr. 2007/125). Na een kort bureauonderzoek, gericht op het lokaliseren van de relevante archeologische en historische bronnen voor het projectgebied en het omliggende landschap, werd een korte terreinverkenning ondernomen. Hierbij werd vastgesteld dat een deel van de te verkavelen terreinen niet toegankelijk waren voor het uitvoeren van het vooronderzoek.

Perceel nr. 282d: door pachter nog in gebruik als paardenweide.

Perceel nr. 282f: Idem

Perceel nrs. 206, 307 en 713: Idem, en niet opgenomen in de eerste fase van verkaveling. Perceel 713 braakliggend

Perceel nrs. 314h en 315d: niet mogelijk te sonderen wegens te hoge watertafel. Deze terreinen stonden blank in de winter van 2008.

Perceel nr. 318b: weg nog in gebruik door de vorige eigenaar die via een inrit aan de oostzijde van het aanliggende perceel 311B uitgeeft op de Martenslindestraat.

De proefsleuven werden aangelegd op de percelen 708B, 311B en 318C. Samen zijn deze terreinen goed voor een oppervlakte van ca. 10.594 m².

Hierop werd 1410 m² proefsleuf aangelegd, goed voor zo'n 13,3 % van het beschikbare terrein. Het proefsleuvenonderzoek op de terreinen werd uitgevoerd op 7, 8 en 9 januari 2008 onder leiding van Elke Wesemael, met Patrick Van Esbroeck als veldassistent. Het machinewerk was in handen van Marc Metten (firma Welckenhuisen).

Fig. 10: Perceel 708B, gezien vanuit de noordoostelijke hoek tijdens het aanleggen van de sleuven. Foto in de richting van de Linnerveldstraat (foto: ARON bvba)

2.3 Methodiek

Op perceel 708B werden machinaal zes parallelle continue proefsleuven aangelegd, met een onderlinge tussenafstand van 10 meter. De proefsleuven 1 tot en met 6 waren tussen 88 en 104 m in lengte, en tussen 25 en 55 cm diep. Over het gehele terrein kwam een laag *colluvium* voor, plaatselijk tot een tiental cm dik. De bodem van de sleuf werd telkens aangelegd op de bovenste leesbare laag van de onder het *colluvium* aanwezige moederbodem.

Wegens het gebruik van perceel 311B als toegangsweg naar de percelen 318B en C werden de sleuven op perceel 311B zodanig geschikt dat mogelijke passage met voertuigen niet verhinderd werd.

Alle mogelijke archeologische sporen werden handmatig opgeschaafd en geëvalueerd. De ligging van de sleuven werd door de archeologen ten opzichte van de perceelsgrenzen ingemeten. Alle sleuven en het maaiveld werden met de metaaldetector op eventuele archeologische vondsten onderzocht. Afgezien van enkele spijkers in de bouwvoor werden echter geen metalen objecten aangetroffen.

Centraal in sleuf 1 en centraal in sleuf 7 werden een aantal meter van de sleufwand opgeschoond en het vlak wat verdiept om een bodemkundige beschrijving van de zone fotografisch te documenteren.

3. Onderzoeksresultaten

3.1 Bodemopbouw

Zoals op de bodemkaart te zien is situeert de site zich grotendeels op een droge leembodem met textuur B horizont (een zogenaamde Aba-bodem). Gezien het seizoen (winter) en de aanwezigheid van een beekje dat het onderzoeksterrein doorkruiste was het niet verrassend ook Acp bodem en gleyverschijnselen vast te stellen op de nattere delen van het terrein. Onder de moederbodem, die centraal in sleuf 1 zo'n 30 cm dik was, bevond zich een laag *colluvium* van ca. 20 cm. Hieronder was

Fig. 11: Bodemprofiel centraal in sleuf 8. Van boven naar onder: het maaiveld, ophogingspakket, bedekte ploegvoor, colluvium en b-horizont. (Foto: ARON bvba)

een leembodem zonder profielontwikkeling te merken. Ook in sleuf 7 werd een bodemprofiel gedocumenteerd (fig. 11). Dit omdat het terrein 311B opgehoogd bleek te zijn met een pakket van ca. een halve meter leem. Op sommige plaatsen was dit ophogingspakket sterk verstoord met baksteenresten, pannen, steenkool, metalen krammen en afval (bot, glas, aardewerk). Aan de hand van het aardewerk dat zich in het afval bevond lijkt de ophogingslaag te zijn aangebracht aan het begin van de 20ste eeuw.

3.2 Gaafheid van het terrein

Afgezien van de historische beploeging en de aanwezigheid van een ophogingspakket op terrein 311B was het terrein vrij van recente verstoringen.

3.3 De archeologische sporen en vondsten

In de acht sleuven die in het projectgebied werden aangelegd konden slechts twee sporen bemerkt worden. Beiden zijn van recente oorsprong. Een eerste spoor is een vierkante kuil die behalve houtskoolspikkels ook resten van plastic bevatte. Een tweede spoor bleek te zijn ontstaan bij onderhouden van de sloot die over het terrein loopt. Archeologische sporen of vondsten werden niet vastgesteld.

4. Conclusie

Bij het archeologisch vooronderzoek aan de St. Gerlachusstraat te Martenslinde werd slechts een deel van de voor verkaveling bestemde terreinen door middel van proefsleuven onderzocht. Het voor onderzoek beschikbare gedeelte van het terrein werd voor 13,3% gesondeerd. Hierbij werden nergens archeologische sporen of vondsten vastgesteld.

Bijlage 1:

Administratieve gegevens

Administratieve gegevens

Projectcode: MA-07-GE

Opdrachtgever: TV Vangronsveld Promotor – NV Ed Somers Invest – NV VGV Vastgoed
Villerspark 1 bus 6
3500 Hasselt

Opdrachtgevende overheid: Agentschap RO-Vlaanderen

Dossiernummer vergunning: 17548-2007/125

Vergunninghouder: Elke Wesemael

Aard van het onderzoek: Prospectie met ingreep in de bodem

Begin vergunning: 12/09/2007

Einde vergunning: Einde werken

Provincie: Limburg

Gemeente: Bilzen

Deelgemeente: Martenslinde

Adres: Sint Gerlachus verkaveling "Martenslinde Het Dorp"

Kadastrale gegevens: 13^e afdeling, Sectie A, Nrs 282d, 282f, 311b, 314h, 315d, 318b, 318c, 708b, 713a

Coördinaten: X: 232.033   Y: 172.822

Totale oppervlakte: 10.594 m²

Onderzocht: 1410 m²

Bodem: Aba(0)

Archeologisch depot: ZOLAD
Maastrichtersteenweg 2b
3770 Riemst

Bijlage 2:

Fotolijst

DSC-nummer	Soort	Beschrijving	Genomen uit
5410	Detail	Grondspoor veroorzaakt door onderhoud van de sloot	O
5411	Overzicht	Sleuf 2	N
5412	Overzicht	Sleuf 1	N
5413	Overzicht	Perceel 282D, herstelling van de omheining na passage van de graafmachine	Z
5414	Overzicht	Terreinen voor de aanleg van de sleuven	ZW
5415	Overzicht	Perceel 282D, herstelling van de omheining na passage van de graafmachine	Z
5416	Overzicht	Terreinen voor de aanleg van de sleuven	ZW
5417	Overzicht	Perceel 318C	NW
5418	Overzicht	Sleuven 1, 2 en 3	N
5419	Overzicht	Percelen 282F, 307 en 306. Allen nog in gebruik als paardenweide.	NO
5420	Overzicht	Sleuven 2 en 3 tijdens de aanleg	NO
5421	Overzicht	Sleuven 2 en 3 tijdens de aanleg	NO
5422	Detail	Bodemprofiel in Sleuf 1	/
5423	Detail	Bodemprofiel in Sleuf 1	/
5424	Detail	Bodemprofiel in Sleuf 1	/
5425	Overzicht	De sloot aan de noordzijde van perceel 708B	ZW
5426	Overzicht	Sleuf 3	N
5427	Overzicht	Sleuf 3	ZW
5429	Overzicht	Sleuf 4	N
5430	Overzicht	Sleuf 5	N
5431	Overzicht	Sleuf 6	N
5432	Detail	Recent spoor in sleuf 6	ZO
5433	Detail	Recent spoor in sleuf 6	ZO
5434	Overzicht	Sleuf 6	N
5435	Overzicht	Overzicht over sleuven 6, 5, 4 en 3	ZW
5436	Overzicht	Terrein 708B na aanleg van de sleuven	ZW
5437	Detail	Bodemprofiel in sleuf 7	/

5438	Detail	Bodemprofiel in sleuf 8	/
5439	Overzicht	Sleuf 7	N
5440	Overzicht	Sleuf 7	W
5441	Overzicht	Sleuf 8	NO

Martenslinde 'Het Dorp'
Inplantingsplan proefsleuven

100 meter

